

Graad 6 Kwartaal 3

Geskiedenis

Opsomming

Hoe mense hulself regeer in 'n demokrasie

Wat is 'n demokrasie?

- 'n Demokrasie is 'n manier om 'n land te bestuur waar die mense 'n sê het oor hoe dinge gedoen word.
- In 'n demokrasie stem burgers in verkiesings om hul leiers te kies. Hierdie leiers neem besluite namens die mense.
- 'n Demokrasie gaan nie net oor stem nie.
- Dit beteken ook dat almal sekere reëls moet volg—beide die mense en die regering.
- Hier is 'n paar belangrike dele van 'n demokrasie:

- **Regte en vryheid:** Elke persoon in die land het regte, soos die reg om vry te praat, te glo wat hulle wil, en veilig te lewe.
- **Respek en wet:** Mense moet die wette gehoorsaam en ander regverdig behandel. Almal se regte moet gerespekteer word.
- **Limiete op die regering:** Die regering moet ook die wet volg. Die regering kan nie doen wat hulle wil nie. Dit moet die Grondwet volg, wat 'n stel reëls is wat die regte van die mense beskerm en verduidelik hoe die regering moet werk.

Suid-Afrika se Eerste Demokratiese Regering

- Voor die jaar 1994 was Suid-Afrika nie 'n demokratiese land nie. Die meeste mense is nie toegelaat om in verkiesings te stem nie. Slegs wit Suid-Afrikaners het stemreg gehad.
- Baie burgers is nie toegelaat om hul menings in koerante, op die radio of op televisie te deel nie. As iemand teen die regering uitgespreek het, kon hulle tronk toe gestuur word.
- Daar was onregverdigte wette wat swart Suid-Afrikaners baie sleg behandel het. Hierdie wette het swart mense gekeer om grond te besit, besighede te begin of op dieselfde plekke as wit mense te woon, werk of skool te gaan.

- Na baie jare se stryd vir verandering, het die mense van Suid-Afrika die regering gedwing om in te stem dat die land 'n demokrasie moet word.
- In 1994 het iets belangrik gebeur - elke volwasse burger van 18 jaar en ouer is vir die eerste keer toegelaat om te stem. Daardie verkiesing was die begin van Suid-Afrika se eerste demokratiese regering.
- Die “African National Congress” (ANC) het die verkiesing gewen, en Nelson Mandela het die eerste president geword wat deur al die mense van Suid-Afrika in 'n vrye en regverdige verkiesing gekies is.

Politieke partye en stemming in 'n demokrasie

- In 'n demokratiese land word mense toegelaat om saam te staan om 'n politieke party te skep.
- 'n Politieke party is 'n groep mense wat dieselfde idees deel oor hoe die land bestuur moet word.
- Tydens verkiesings verduidelik elke politieke party sy planne en beloftes aan die publiek.
- Hulle vertel mense wat hulle sal doen as hulle gekies word om die land te lei.
- Burgers stem dan vir die party wie se idees hulle die meeste ondersteun.

Hoe di twerk om in Suid-Afrika te stem

- In Suid-Afrika het alle burgers wat 18 jaar of ouer is die reg om in verkiesings te stem.
- Hulle kies die politieke party wat hulle dink die land moet lei. Nasionale verkiesings vind elke vyf jaar plaas.
- Voordat iemand kan stem, moet hulle as 'n kieser registreer. Dit beteken om hul naam by die amptelike kieserslys te voeg.
- Op verkiesingsdag gaan geregistreerde kiesers na 'n stemlokaal naby waar hulle woon.
- Hulle neem hul ID-boek of ID-kaart saam.
- 'n Verkiesingsbeampte kontroleer hul naam op die kieserslys om seker te maak hulle is geregistreer om by daardie stasie te stem.
- Sodra hul naam gevind is, trek die beampte 'n streep daardeur en plaas 'n merk met permanente ink op die kieser se duimnael.
- Hierdie merk wys dat die persoon reeds gestem het en help om enigiemand te keer om meer as een keer te stem.
- Vervolgens kry die kieser 'n stembrief.
- Hierdie is 'n spesiale stuk papier met die name en simbole of prente van al die politieke partye wat aan die verkiesing deelneem.
- Die kieser maak dan 'n merk langs die politieke party wat hulle wil ondersteun. Stemming is privaat—niemand anders sal weet vir wie jy gestem het nie.
- Mense word aangemoedig om te stem vir die party met wie se idees en planne hulle die meeste saamstem.

Wat gebeur na die verkiesing?

- Sodra die stemming klaar is, word al die stemme getel.
- Die politieke party wat die meeste stemme kry, wen die verkiesing en word die regerende party.
- Die leier van die wenparty word die president van Suid-Afrika.
- Die nuwe president kies dan mense uit hul party om beheer te neem van verskillende regeringsareas, soos gesondheid, onderwys en vervoer.
- Hierdie leiers word ministers genoem..

Wat is 'n Grondwet?

- Na Suid-Afrika se eerste demokratiese verkiesing in 1994 het die nuutverkose parlamentslede 'n spesiale groep genaamd die Grondwetlike Vergadering gevorm.
- Hierdie groep het twee jaar lank 'n nuwe Grondwet vir die land geskep.
- 'n Grondwet is die belangrikste stel wette in 'n land.
- Alle ander wette, regeringsaksies en besluite moet volg wat die Grondwet sê.
- Die Grondwet verduidelik ook die regte en vryhede wat elke persoon in die land het.
- Die meeste hiervan word gelys in 'n spesiale afdeling genaamd die Handves van Regte.
- Die regering word nie toegelaat om enige wette te maak of enige stappe te neem wat teen hierdie regte ingaan nie.
- Terselfdertyd moet alle burgers die regte van ander respekteer.
- Die Grondwet verduidelik ook ander belangrike dele van hoe die land werk:
  - Dit vertel hoe die regering gevorm word en watter magte dit het.
  - Dit verduidelik hoe die Parlement gekies word en hoe dit nuwe wette maak.
  - Dit beskryf hoe die hofstelsel werk. Die hof is onafhanklik, wat beteken dat hulle nie bevele van die regering ontvang nie – hulle volg die wet en die Grondwet.
- Aan die begin van die Grondwet is daar 'n spesiale paragraaf genaamd die Aanhef. Die Aanhef verduidelik die doelwitte en doel van die Grondwet.

Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996 - Aanhef

Ons, die mense van Suid-Afrika,
Erken die ongeregtighede van ons verlede;
Eer diegene wat gelyk het vir geregtigheid en vryheid in ons land;
Respekteer diegene wat gewerk het om ons land te bou en te ontwikkel; en
Glo dat Suid-Afrika aan almal behoort wat daarin woon, verenig in ons diversiteit.
Ons aanvaar dus, deur ons vry verkose verteenwoordigers, hierdie Grondwet as die hoogste wet van die Republiek ten einde

- Heel die verdeeldheid van die verlede en vestig 'n samelewing gebaseer op demokratiese waardes, sosiale geregtigheid en fundamentele menseregte;
- Lê die grondslag vir 'n demokratiese en oop samelewing waarin regering gebaseer is op die wil van die mense en elke burger gelyk deur die wet beskerm word;

- Verbeter die lewenskwaliteit van alle burgers en bevry die potensiaal van elke persoon; en
- Bou 'n verenigde en demokratiese Suid-Afrika wat sy regmatige plek as 'n soewereine staat in die familie van nasies kan inneem.

Die rol van die Parlement

- Die parlement is 'n plek waar leiers van verskillende politieke partye, insluitend die regerende party en die opposisie, bymekaarkom om besluite vir die land te neem .
- Hulle praat oor belangrike kwessies en probeer probleme oplos deur dit in oop debatte te bespreek.
- Die parlement het twee hoofdele, wat die twee Huise van die Parlement genoem word.
- Albei dele moet saamstem voordat 'n nuwe wet aanvaar kan word.

Nasionale Vergadering

- Die Nasionale Vergadering is die deel van die Parlement wat die land se wette skep.
- Dit kontroleer ook dat die regering die wette behoorlik volg. Lede van die Nasionale Vergadering praat oor nuwe wette en stem daaroor.
- Hierdie besprekings, of debatte, vind in die openbaar plaas, en enige burger kan gaan luister.
- Die Speaker van die Parlement is die persoon wat die vergaderings lei en seker maak dat almal die reëls volg en kans kry om te praat.

Die Nasionale Raad van Provinsies

- Die Nasionale Raad van Provinsies maak seker dat die stemme en behoeftes van mense van alle provinsies gehoor word en dat hulle saamstem met die wette wat gemaak word..

Hoekom wette en reëls saak maak

- Elke gemeenskap het reëls nodig sodat mense op 'n veilige en regverdige manier kan saamleef.
- Hierdie reëls help almal om te verstaan wat reg en verkeerd is, en hoe hulle mekaar moet behandel .
- Ons het reëls nodig vir baie dinge - hoe mense moet optree, hoe eiendom besit kan word, hoe ouers vir hul kinders moet sorg, hoe ooreenkomste (genoem kontrakte) gemaak word, en nog baie meer.

- In 'n land word die belangrikste reëls as wette neergeskryf.
- In 'n demokrasie word hierdie wette geskep deur leiers wat deur die mense gekies is. Hierdie leiers word parlamentslede genoem.

Die regstelsel en billikheid in die reg

- In Suid-Afrika het ons 'n hofstelsel wat help om seker te maak mense—en selfs die regering—volg die land se wette.
- Wanneer iemand die wet oortree het, besluit die hof wat volgende moet gebeur.
- Hofe word gelei deur regters. Dit is mense wat spesiaal opgelei is om die wet te verstaan en toe te pas.
- Regters moet altyd na beide kante van 'n saak luister en 'n regverdige besluit neem op grond van die getuienis wat hulle aanhoor.
- Suid-Afrika se Grondwet sê almal is gelyk onder die wet.
- Dit beteken dat niemand bo die wet verhef is nie—nie eers die regering nie.
- Dit beteken ook dat as verskillende mense dieselfde wet oortree, hulle dieselfde behandel moet word en soortgelyke strawwe moet ontvang.
- Daar is twee hoof tipes sake wat hofe hanteer:

Kriminele Sake

- Wanneer die polisie glo iemand het 'n misdaad gepleeg, neem hulle die saak hof toe.
- Die hof ondersoek dan die getuienis om te besluit of die persoon skuldig is en, indien wel, watter straf hulle moet kry.

Siviele Sake

- Wanneer twee mense (of groepe) 'n meningsverskil het en dit nie self kan oplos nie, kan hulle hof toe gaan.
- Die regter sal na beide kante luister en besluit wie reg is.

Regte en verantwoordelikhede van burgers in 'n demokrasie

Verstaan Regte

- Regte is die vryhede en kanse wat elke mens behoort te hê om 'n goeie en regverdige lewe te lei.
- In Suid-Afrika word baie van hierdie regte deur die Grondwet beskerm.
- Belangrike voorbeelde:
  - Gelykheid: Elke mens is gelyk. Niemand moet onregverdig behandel word weens hul ras, die taal wat hulle praat of hul godsdiens nie.
  - Vryheid van godsdiens, oortuiging en opinie: Mense het die reg om die godsdiens te volg wat hulle kies, te glo wat hulle wil en hul opinies te deel.
  - Politieke regte: Almal kan by enige politieke party wat hulle ondersteun aansluit en in verkiesings stem vir die party waarin hulle glo.
  - Behuising en die omgewing: Elke persoon het die reg om 'n woonplek te hê en om 'n skoon en veilige omgewing te geniet.
  - Onderwys: Elkeen het die reg om skool toe te gaan en te leer in 'n taal wat hulle kan verstaan.
  - Toegang tot howe: Alle mense het die reg om regverdig deur die howe behandel te word en om geregtigheid deur die regstelsel te kry.

Ons Regte en Verantwoordelikhede

- In 'n demokrasie het elke burger sekere regte. Maar met daardie regte kom verantwoordelikhede.
- Dit beteken ons moet ook ander se regte respekteer, want almal is gelyk en verdien om regverdig behandel te word.
- Hier is 'n paar van die verantwoordelikhede wat ons het:

- Moenie ander sleg behandel weens hul ras, die taal wat hulle praat of hul godsdiens nie.
- Respekteer ander mense se reg om te glo in dinge wat anders is as wat jy glo.
- Volg veiligheidsreëls by die huis, by die skool en in openbare plekke.
- Help om jou omgewing skoon, veilig en gesond te hou.
- Neem jou opvoeding ernstig op deur hard te werk en die meeste te maak van wat jy op skool geleer word.

Die Konstitusionele Hof

- Suid-Afrika se Grondwet beskerm die regte en vryhede van alle mense en help om ons demokrasie sterk te hou.
- Die Konstitusionele Hof is die hoogste hof in die land, en sy hoofsaak is om seker te maak dat die Grondwet gevolg word.
- Hierdie spesiale hof bestaan uit 'n president, 'n adjunkpresident en nege ander regters.
- Indien enige persoon glo dat 'n wet of iets wat die regering gedoen het teenstrydig is met die regte van die mense, kan hulle die Konstitusionele Hof vra om na die kwessie te kyk.
- Die hof sal dan besluit of daardie wet of optrede verander moet word om die regte van alle burgers te beskerm.

Kinders se regte en verantwoordelikhede

Die Kinderhandves van Suid-Afrika

- Voor Suid-Afrika se eerste demokratiese verkiesing in 1994, was 'n nuwe Grondwet besig om geskep te word.
- Om met hierdie belangrike werk te help, het die mense wat die Grondwet skryf, na verskillende handveste gekyk.
- 'n Handves is 'n lys idees en beloftes wat gemaak word om sekere regte te beskerm.
- In 1992 het kinders van regoor Suid-Afrika by 'n internasionale vergadering aangesluit om oor kinderegte in die land te praat.
- Uit daardie vergadering het hulle die Suid-Afrikaanse Kinderhandves geskep, wat hul hoop en behoeftes vir 'n beter toekoms gedeel het.

Kinderregte

- Die reg tot 'n naam en nasionaliteit
- Die reg tot 'n plek om te bly.
- Die reg om te lewe sonder dat daar teen gediskrimineer word.
- Die reg om hul eie godsdiens, kultuur of oortuigings te beoefen.
- Die reg om met liefde, toegeneentheid en sekuriteit groot te word.
- Die reg om nie voor 'n sekere ouderdom te werk nie.
- Die reg om nie geslaan of misbruik te word nie.
- Die reg om versorg te word wanneer die kind siek is.
- Die reg op spesiale behandeling en onderwys wanneer die kind gestremd is.
- Die reg om nie as soldate in tye van oorlog gebruik te word nie.
- Die reg op gratis onderwys.
- Die reg om nie gearresteer en in die tronk gesit te word nie.
- Die reg op genoeg kos om te eet.

Kinders se verantwoordelikhede

Net soos kinders regte het, het hulle ook belangrike verantwoordelikhede. Dit is die dinge wat elke kind moet doen om hul gesin, skool, gemeenskap en land te help.

Om te bly in 'n veilige omgewing

- Kyk na die natuur en help om dit te beskerm.
- Sien om na plante en diere en help om besoedeling te stop.
- Moet nie water of elektrisiteit mors nie.

Vryheid van godsdiens, oortuigings en opinie

- Laat ander toe om enige godsdiens te beoefen.
- Respekteer ander se oortuigings en opinie.

Familie en Ouersorg

- Wys liefde en respek vir jou ouers.
- Gee om en wees lojaal teenoor jou familie.
- Help om jou huis 'n warm en vriendelike plek te maak.

Menswaardigheid

- Behandel altyd mense met vriendelikheid en respek.
- Wees bedagsaam en gee om vir ander.

Werk en moeite

- Probeer jou bes in alles wat jy doen.
- Wees trots op jou harde werk.

Vryheid en Veiligheid

- Moet nooit iemand seermaak, boelie of dreig nie.
- Sorteer meningsverskille op 'n vreedsame manier uit.
- Hou jouself en ander mense veilig.

Vryheid van Uitdrukking

- Moenie woorde gebruik om haat te versprei nie.
- Moet nooit lieg of vals stories deel nie, en help om ander te keer om dit te doen.

Onderwys

- Gaan gereeld skool toe, leer so veel jy kan en doen jou beste.
- Wys respek teenoor onderwysers en mede klasmaats.
- Volg die skool se reëls en gedragskode.

Gelykheid

- Behandel almal met gelykheid en respek.

Eiendom

- Respekteer dit wat aan ander behoort.
- Moet nie goed vat wat nie joune is nie.

Om 'n goeie landsburger te wees

- Volg die land se wette.
- Doen jou deel om Suid-Afrika 'n beter plek te maak.

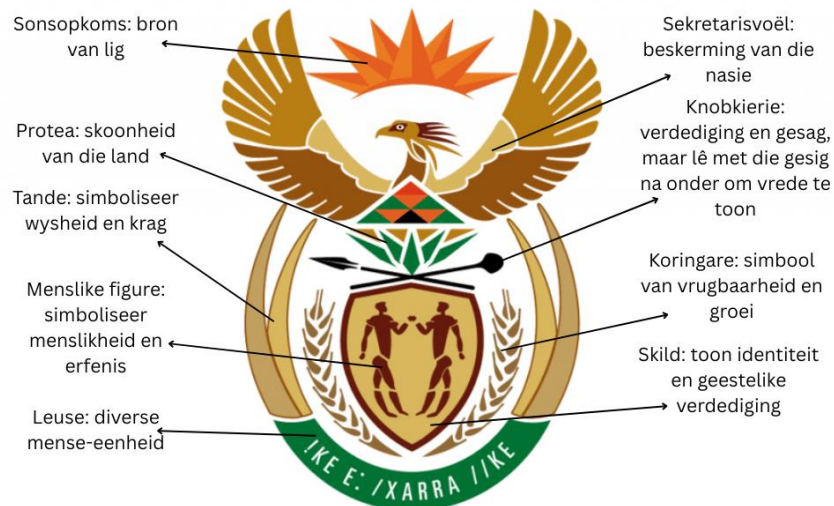
Die reg tot lewe

- Beskerm ander se lewens.
- Moet nie iets doen wat iemand anders se lewe in gevaar stel nie.
- Sorg vir jou eie gesondheid en welstand.

Nasionale Simbole sedert 1994

Die Nasionale Landswapen

- 'n Wapen is 'n spesiale embleem of simbool wat wys wat belangrik is omtrent 'n land, plek of groep.
- Dit dien soos 'n kenteken wat die waardes, geskiedenis en identiteit van die land verteenwoordig.

Die Landsvlag

- Rooi simboliseer die swaarkry wat in Apartheid geveg is.
- Wit simboliseer reiniging.
- Swart simboliseer die chaos wat eens hier was.
- Goud simboliseer die rykdom van die land en ons minerale rykdom.
- Groen simboliseer ons vrugbare land.
- Blou simboliseer die see en water.
- Die Y simboliseer die nasionaliteite wat saamgesmelt het.

Die Nasionale Volkslied van Suid-Afrika

- Suid-Afrika se volkslied is 'n mengsel van twee liedjies: "Nkosi Sikelel' iAfrika" en "The Call of South Africa".
- Die volkslied sluit vyf van die land se amptelike tale in: isiXhosa, isiZulu, seSotho, Afrikaans en Engels.
- Nkosi Sikelel' iAfrika, wat "God seën Afrika" beteken, is in 1897 deur Enoch Sontonga geskryf.
- Die eerste vers was 'n lofsang in Xhosa, en later het die digter Samuel Mqhayi meer Xhosa-verse bygevoeg.
- "The Call of South Africa", in Afrikaans bekend as "Die Stem", is in 1918 deur C.J. Langenhoven geskryf.
- Die musiek is geskep deur dominee M.L. de Villiers in 1921.